

PERSBERICHT

26 november 2020

Verslag aan het federale parlement: Instellingen van de nucleaire sector van de Staat - Beheersing van de bestuurlijke risico's

Het Rekenhof heeft onderzocht in welke mate de bestuurlijke risico's bij de instellingen van de federale nucleaire sector worden beheerst. In de Belgische nucleaire sector spelen verschillende actoren uit de openbare sector en de privésector een rol. Op federaal vlak zijn de FOD Economie en de FOD Binnenlandse Zaken de voornaamste openbare actoren, evenals de volgende vier instellingen: de Nationale Instelling voor Radioactief Afval en verrijkte Spleitstoffen (NIRAS), het Studiecentrum voor kernenergie (SCK CEN), het Nationaal Instituut voor Radioelementen (IRE) en het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC).

Het Rekenhof heeft onderzocht of het optreden van de instellingen wordt aangestuurd door de strategische koers die de Staat heeft uitgezet, en of er beheerinstrumenten voorhanden zijn waarmee de Staat kan instaan voor een doeltreffende controle en omkadering. Het heeft eveneens bij de vier instellingen de mechanismen geëvalueerd die ze hebben ingesteld om grip te houden op hun bestuurlijke risico's en op die van hun dochtervennootschappen.

De respectieve regelgevingen van de federale entiteiten van de nucleaire sector verlenen hen een grote beheerautonomie. Die autonomie is deels omkaderd door het toezicht dat wordt uitgeoefend door één of meer ministers. Het FANC ressorteert enkel onder de minister van Binnenlandse Zaken. De ministers van Economie en Energie delen het toezicht op de andere instellingen.

Het Rekenhof heeft de volgende vaststellingen gedaan.

- Toezicht door de Staat

De Staat oefent hoofdzakelijk toezicht uit via de regeringscommissarissen die door de ministers worden aangesteld om te zetelen in de bestuurs- en toezichtsorganen van de entiteiten. De ministers spelen nagenoeg geen rol bij het uitzetten van de strategische koers van de instellingen. De Staat heeft geen beheerovereenkomst of protocol met die instellingen gesloten om de respectieve rechten en verplichtingen te definiëren.

De Staat heeft geen procedures gedefinieerd ter omkadering van de manier waarop de regeringscommissarissen en de bestuurders worden aangesteld en ter omkadering van de onverenigbaarheden die bij het ambt horen. De regeringscommissarissen beschikken niet over een opdrachtbrief of enig ander document dat de strategische oriëntaties van de minister, hun doelstellingen en hun verplichtingen, onder meer inzake rapportering vermeldt.

- **Bestuursmechanismen binnen de entiteiten**

Het Rekenhof stelt vast dat de vier instellingen de opdrachten en verantwoordelijkheden van hun raad van bestuur hebben gepreciseerd. Sinds 2017 hebben ze preciezere regels bepaald voor vergoedingen en aanwezigheden. Het FANC, NIRAS en het IRE hebben die regels laten valideren door de toezichthoudende overheid.

De raden van bestuur van het FANC, NIRAS en het SCK CEN hebben auditcomités en interne-auditfuncties opgericht. Er zijn echter verbeteringen nodig om te garanderen dat ze stroken met de goede praktijken.

Op het vlak van de interne beheersing en het risicobeheer beschikken de instellingen over beheersystemen die voornamelijk focussen op de operationele risico's en op de risico's in samenhang met de nucleaire veiligheid en beveiliging. Er is nog geen systeem voor risicobeheer ontwikkeld dat ook de andere beheerrisico's identificeert, inschat en beheert, of het staat nog niet voldoende op punt om een passende rapportering aan de raad van bestuur mogelijk te maken. Bij het SCK CEN, NIRAS en het FANC zijn echter projecten lopende.

- **Mechanismen voor toezicht op de dochtervennootschappen**

De vier instellingen van de federale openbare sector hebben dochtervennootschappen. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat hun activiteiten overeenstemmen met het maatschappelijke doel of de opdrachten van de moedervernootschappen.

Het Rekenhof stelt vast dat de instellingen, met het IRE als uitzondering, een bestuurlijk kader hebben gedefinieerd om hun relaties met de dochtervennootschappen en hun verplichtingen inzake toezicht te omkaderen. Het SCK CEN is echter de enige entiteit die een deelnemingsbeleid heeft gedefinieerd.

De stopzetting van de economische activiteit van Belgonucléaire doet vragen rijzen over de dekking van de kosten die samenhangen met het beheer van het radioactieve afval van Belgonucléaire. De wetgeving voorziet niet in regels die ervoor zorgen dat de kosten in samenhang met de diensten van NIRAS worden gedekt door de entiteiten die deze diensten genieten ingeval een producent van radioactief afval zijn activiteiten stopzet.

- **Aanbevelingen en antwoorden van de ministers**

Het Rekenhof formuleert aanbevelingen ten aanzien van de wetgever en de regering om het toezicht te versterken, en ten aanzien van de raden van bestuur van de instellingen om hun bestuursmechanismen te verbeteren.

De ministers van Energie en Economie hebben gereageerd op het ontwerpverslag. Het Rekenhof heeft geen antwoord ontvangen van de minister van Binnenlandse Zaken. In verband met de aanbeveling om beheerovereenkomsten of protocollen te sluiten, stelt de minister van Economie dat die contractualisering tussen de Staat en de instellingen enkel een meerwaarde heeft als zij het nut ervan erkennen. De minister is daarvan echter overtuigd voor de Staat.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Instellingen van de nucleaire sector van de Staat – Beheersing van de bestuurlijke risico's* is samen met de samenvatting en dit persbericht terug te vinden www.rekenhof.be.